

MATKA A DĚTI

Napsal Karel V. Rais.

Byl zimní podvečer. Milha valila se od zasněženyh snarčin po bílých, balvany posetých kopcích. Dívál jsem se oknem, jak se plá — ještě jsem jasně viděl pruh modravých, umrzlých luk; pak zmizely — zmizel hřbitůvek u silnice — zmizela hnědá, sněhem poházená rákosina na rybníci — pole, zahrady — a již byla kolem samá šedivá mlha.

Odstoupil jsem od okna a zatořiv v železném bubínku svého pokojka, usedl jsem na kuř. Teprve nedávno přišel jsem do malého města nad křepkou ještě Chrudimkou, abych pracoval před školským, mi lavicemi, z nichž usmívaly se na mne zdravé tváře pohorských dětí. Dívaly se na mne vždy tak upřímně. Z toho, o čem jsem snával, mnoho se rozprešlo jako růžové horské mlhy za ranního svitu slunečního, ale ty dětské úsměvy vždy mi zůstaly.

Sedě v dumách svých slyšel jsem tiše kroky po dřevěných schodech; na dvéře někdo zlehka zaklepal. Věděl jsem, kdo přichází; byl to každodenní host na černou hodinku, můj domácí, krejčí Strnádek. Vplížil se do pokojka, dvířka sotva pootvěřev. Byl to muž velký ale suchý, v páli prohnutý a při chůzi jako by se houpal. Obličej byl bezvousého, hubeného; nos měl hodně dlouhý, oči malé i žhavé; úzké a vráskovité čelo lemowały krátké, hladce přikrátuté šediny; uši mu poněkud odstávaly. V domě chodil jen ve vestě, jež nikdy nebyla zapjata, na dlouhých rukou klátily se široké rukávy, končící úzkým límečkem; prsty měl dlouhé, suché, silně kloubnaté, jak u krejčích bývá.

Pozdraviv podával mi knihu, kterou jsem mu přede dvěma dny zapůjčil; byl to Hádkův Komediant. Strnádek byl veliký čtenář, večer po práci, když kolem něho všecko již chrápalo, sedal nad knihou. Knihy šáněl, kde mohl, přečetl, co dostal do ruky. Ted měl moji knihovničku v prádle. Podávaje mi knihu, klepal na ni kloubem prostředního prstu a pravil: "To je kniha výborně dobrá, jsou v ní řeči jedna rozkoš. Povídal jsem ráno ženě, kdybych neměl již tak zapomenutou hlavu, že bych se aspoň některým tím řečem naučil z paměti."

Potom usedl si naproti mně na židli a v šeru jsem si povídal. Toho večera vypravoval mi o Havlíčkově slavnosti v Borové. Tenkrát nebylo ještě dráhy přes Německý Brod ku Praze, všichni pražští vlastenci, již slavnosti se účastnili, z Pardubic jele dějším městečkem; zde na sále obědvati. Strnádek vypravoval, jak se tam tenkrát vplížil, aby je viděl. Představoval jsem si ho, jak stál někde v koutku u dveří a malýma očkami prohlížel si předúkladně své miláčky, o kterých ovšem prve jen čítal v novinách. Všecky mi je vy-podobnil. Bylo mi při té jeho řeči opravdu bláze.

Hovořili jsme hezkou chvíli. Když pak jsem rozsvěcel, povídal mi Strnádek: "Mám k vám, pane učiteli, prosbu. Moje žena má tady kamarádku, výměnkářku Pařízkovou, snad ji znáte? Malíčká, šedivá, nosí loktušku červené květovanou, vlněnou sukni modře a černě pruhovanou."

"Ne, neznám jí," odpověděl jsem. "No, nie nedělá; je to žena výborně dobrá, hodná, přátelská, ale má na tom světě málo radosti. Muž je divný kruták, zkusila s ním mnoho; teď jsou oba na výminku. Má čtyři hoehy, jeden je na živnosti doma, tři jsou ve světě; prvý je truhlářem ve Vidni, druhý zámečnickem v Olomouci a třetí vojákem v Praze. Má je tuze v lásce a ráda jim posílá peníze. — Ale muž jí to nenapíše, sama sotva něco starou literou svede a tak mne prosila, kdybyste již tak dobrý a napsal jí někdy to psaní. Já se, víme, taky v písmu vyznám, ale trvalo by mi to dlouho, než bych to sesadil. A bych řekl pravdu. Pařízková říkála vlastně moji staré, aby se u vás přimluvila — moje žena je dobrá, zkusená osoba, ale před pány brozně ostýchává; nešla by sem za celý svět." Při té dlouhé a důkladné řeči Strnádek neustále přešlá-

poval a se pohoupával. Připadalo mi, jakoby se mu dlouhé, suché tělo na tenkých nohách stále třásló. "Ať jenom Pařízková přijde," řekl jsem.

Potom mi Strnádek říkal, mámi-li ještě něco od toho pana Háika, a když podal jsem mu svazek tří povídek, odsouval se potichu, jako by přišel.

Strnádek měl syna, který byl v blízkém městě samostatným mistrém a kolikráte říkal, aby otec již toho píchání nechal a s matkou k němu se přistěhoval, ale kdež by byli staroši opustili své starodáv-né huňdečko! Měli doma dva vnuččky a mládří při jejich smíchu a šveholu.

Drahého dne odpoledne stál jsem opět u okna pohlížeje na zachumelené lesy, na osyky při hřbitůvku, na jejichž štíhlých, skloněných větvičkách houपालy se všelijak utvořené chnehvalee zmrzlého sněhu. Nad bílými poli poletoval hejna havranův a vrán.

V tom vzlyk dvéře, a stařenka Pařízková stála přede mnou. Byla to babička malá, přimutá, obličej plněný vrásek, ale úsměvného, oči malých, laskavých. Prosvítlé, na strany po skráních prosvětité vlasy pokryty byly sedou, květovanou loktuškou. Usmívala se bázlivě, jakoby se nadála, že jí odbudnu. Pláše rozhlédnuvši se po pokojku, prosila, bych se nehával, že se ke mně opovažuje. Pravila: "Mám děti, jsou roztroušeny po světě a ráda bych jim psala. Sama sotva litery na slovo sesadím a dobrých přátel, kteří by mi to napsali a nepovzdělali o tom, ne-tuším."

Usadiv ji ke stolu, sedl jsem naproti ní. Matička pozorně rozbalila svůj sátek a podala mi listovní papír se třemi oznamkovanými obálkami. Tenké papíry byvše a kupec stožený do sátku, notně se pomackaly; stařenka starostlivě se na mne podívala, jako by se ptala, bude-li to k potřebě.

"Těchhle užiju sám," řekl jsem, "mně dobře se hodí, a na vaše psaní dáme papír jiný."

Usmála se vděčně a hovořila: "Toníka mám ve Vidni, Václava v Olomouci a nejmladšího, Vojtíška, vojákem v Praze. Všem bych ráda několik slov napsala, tuze se mi po nich stýská, odlehčím si. Už nemám, ubohá výminkářka, na světě než ty děti. Nevede se jim právo, těch pár grošů pretence jim málo pomohlo, nevěstý byly s holýma rukama. Proto se tatík rozhlýval, nehlásil se k nim tuze; ale já toho nedovedu, srdce mi nedá. Ráda bych se k nim alespoň jednou podívala, abych to jejich hospodářství spatřila, ale nemohu na to pomyslet, mám jen ten výmě-něk, kravku, trochu brambor a žita, dvě stovky, které nám zůstaly, nechávám na pohřeb, aby s námi neměli útrat."

Stařenka se zamřela. Dívál jsem se na tu její upřímnou tvář a zdálo se mi, že slyším tlukot srdce jejího ustaraného, ale laskom mladého.

"Nebudete se tedy na mne hněvatí?"

"Proč bych se hněval? Mám také maminku, jste jí trochu podobná!"

Usmála se. "To věřím, my staročeky jsme všecky stejny."

Namočil jsem pero.

"Nejprve teda Vojtíškoví," pravila stařenka. Psal jsem, jak mi povídala:

Můj drahý synáčku!
Nastokrátě tě pozdravuju a líbám, a ve dne v noci na tě vzpomínám. Jen si pořád myslím, jsi-li zdrav a vzpomeneš-li si také někdy na svou starou matku. Ty, Vojtíšku, ani nevíš, co jsem se naplakala, když jsi mi odejel. Když jsem čekala Tvé rádečky, ale Ty jsi snad na mne zapomněl. Potom si zase myslím, že bys mne přece tak neopustil. Tuhle na Matičku boží tomu byl rok, co jsi odejel a ještě ani slova jsi mi nenapsal a druží bratři také ne. A bych ani nevím, jsi-li zdrav. Kdybys věděl, jaké mám úzkosti. Ne-mám na tom světě jenom Vás, a Vy tak na mne zapomináte. Jak se Ti, můj hoehu, ve vojanském stavu stále vede? Mně se vede pořád stejně, tatínek je co den mr-

zutější, a já se nadělu, sotva že si v noci odpočinu. Nepotřebuji nějaké košile! Pomáhala jsem tuhle na Veselém kopeci trhat len, trochu mi ho dali od práce a trochu ještě mám, tak že bych Ti za to košili snad přece nějak svedla. Více dáti nemohu. Kdybych Ti měla vlastní krve nacedit, ráda bych to udělala. Ani dočkati se nemohu, až z té vojny přijdeš, snad mi přece Pán Bůh dá, že se toho dočkám a kdybych se nedo-čkala, padesát zlatých z toho, co ještě mám, bude Tvých. Jenom Te prosím, abys se Boha nespouštěl a nám brzy psal. Starý Solníčka vedle nás, co chodil každý rok do Vamberge, letos tam umřel.

Tisíkrát tě líbá Tvá věrná matka Barbara Pařízková.

Přečetl jsem hlasitě, co jsem dle stařenčiny nápočeti napsal. Přikyvovala hlavou, oči měla zaslezeny. Chvilku bylo pak v jízdě úplné ticho; staruška seděla hlavu majje sklopenou, ruce v klíně se-pjatý. Po té se ozvala: "Nebude-te-li se tedy hněvati, budeme psáti Václavovi."

Psalí jsme:

Drahé děti!
Je mi tuze divno, že mi tak dlouho nepíšete, snad na Vás Pán Bůh nepochvilil nějakou nemocí. Ráno i v noci volám k andělu strážci, aby Vás oba i ty Vaše děti chránil rád. Ani těch vnučátek ještě neznám a nevím, nevím, zdali je přece ještě uvidím. Že jsem tak daleko, i ta jména si ple-tu, když na Vás na všecky myslím, protože Toník má dvě a Vy také dvě, a každému říkáte jinak a žád-ného jsem neviděla. Vždycky si v myslí na ně volám a rozprávkám s nimi a tak se domnívám, že bych je hned poznala. Myslím si, že jsou, jako Vy jste byli, když jste byli malí. Vš, jak jsi nosil ty lá-masové pruhované kalhotky a čepici po tatínkovi? Tak tě v duhu často vídám. Náš hospodář má také dvě, Vašíčka a Barušku, ta je po mně a má mě také radši, Váša je někdy trochu kakabus. Kdy-bych ty ty Vaše děti tak, přece bych jim někdy ten přečlk přinesla, když si sběhnu do kostela. Tak jim posílám alespoň pár slov, u souseda Solníčky sušili a dali mi těch do klína. Nějakou bramboru bych Vám taky poslala, ale nemě-la bych od nich. Prosím Vás, jen mi oba brzy pište. Dočkám-li se toho, aby mi ti moji vnučkové také nějaký řádeček napsali? Tak bych si přece s nimi prouduvila. Jen aby jim dal Pán Bůh dar a ducha svatého, aby Vám byli k ra-dosti a aby nestonali. Posílám jim hubiček, co je na nebi hvězdi-ček, a nastokrátě Vás všecky pozdravuje a líbá.

Vaše věrná matka i babička.

Téměř takový dopis napsali jsme také třetímu, Toníkovi ve Vidni.

"Kdy budete posílati ty slivý?" ptal jsem se.

"Nechala jsem je dole u Str-nádky, zabalil mi je, pošleme je hned," odpověděla.

"Ale dopisky můžete tedy dáti do balíčku a obálek užetřítě si na po druhé."

"Opravdu, opravdu, jsem již tak zapomnětlivá, ani mi to ne-připadlo."

Zalepil jsem list Vojtíškoví, za-pečetil a nadepsal. Stařenka za-la listy do třesonek se dlaně. "Ani nevím, jak bych vám poděkovala!" pravila a dívala se mi do očí tak vděčně a tklivě za tak nepatr-nou službičku.

"Jen aby brzy přišla odpověď, pak zase přijde," řekl jsem jí na rozhodnou.

"To, to! — Pán Bůh vás tu rá-čiz opatrovatí a dej vám síly při těch dětech!" pravil ještě a ti chounee odesla.

Dívaje se oknem, spatřil jsem za chvílku malou, skloněnou její postavu; nesone pod každou paží balíček a v levici list, chvátala k postě. Napadly mě rozličné žalo-by a statky, které jsem četl a slyšal, na nynější svět prázdný prý-lásky, myslil jsem na ten denní klopotný roj života a při pohledu na dobrou babičku bylo mi tesk-no. —

Za krátko potom byl tu domácí Strnádek jako na koni. Přišel ve-selo; pohoupávaje se více než jin-tak, přecházel po světničce.

"Tak jste to napsali — nu, za-plať Pán Bůh, Pařízková bude za-se mít několik veselejších dní. Po-ehvalovala si, jak jste jí to napsal výborně dobře. Zaplať vám to Kristus Ježíš!" hovořil.

V BOJ ZA SVOBODU A PŘÁVA! HRR NA VRAHA! ČEŠI I SLOVÁCI! Hlaste se pod volný svůj prapor československý Odvodní kancelář: 1429 So. 13th Street OMAHA, NEBRASKA



"Ještě opravdu tak nešťastná?" ptal jsem se ho.

"Nešťastná? Inu, víme, nešťastná, ale je to milá žena. Chodili jsme spolu do školy a v zimě jsme se vesele klouzávali s kopečkou u kostela. Tenkrát bývala hezoun-ká, kulatá a dováděti uměla! Ještě dnes jí slyším, jak se pěkně smá-la. Potom jsem přišel jinam do učení, pak do světa a dlouho jsem jí ani nespátřil. Ale moje staré byla jí dobrou přítelkyní, ta v všecku její historii." Pařízková byla také z chudoby a přišla také brzy do emigrí. Byla v Praze několik roků. Teprve když starý ta-tík se domů uděl, matka si pro-decrn psala. Děvee přijelo a pa-ne, potřeštilo několik mladých srdcí najednou. Moje staré říká, že byla holčiči jako jarní květ — ou a jářku, ženská ženská krásy tak hned nepřešvalí. Baruška byla ke všem stejně přívětivá, u-smívala se na všecky, ale srdce ne-otevřela žádnému — jak stojí v knihách. Ale tu nenadále nezá-možnější z nápadníků — víme, Pa-řízek — přilhlál se důkladně a moeně chtěl rozhodné slovo. Inu, tenkrát, jak si můžeme pomysli-ti, měla nebohá duše holedně e-hvíle. Vzpírala se, plakala, žalo-ovala, ale staré matka naříkala, že deera vlastní křísti zakopává a jí bídné na stará léta polehčiti ne-če; přátelé také domlouvali, že-ních hartusil a vzdálený hoeh Ba-ruščin nepsal.

Byla svatba, Baruška chudinka-ka k oltáři Bleda jako křída. Pak byla mladou hospodynkou a hleděla se do nového života vpra-viti. Honila se proto z práce do práce, jen aby zapoměla. Ale v tom přišlo psaní od Pražského ho-chla. Psal, že si také zařídil vlast-ní živobytí, že se v posledním čase namáhal a sháněl, aby mohl k Ba-rušce přijíti se slovem opravdo-vým, aby mu tedy vědět dala, kdy by měl přijeti promluvit s matkou. Inu, pane učiteli, kolikráte si tak myslívám, jak asi uboze bylo, když si to psaní přečítala. Neod-pověděla, protože odpovědětí ne-mohla; ani své matce se nesvěřila, aby se to snad přece nějak neroz-neslo, že jí psal. Ale vidíte, Paří-zek psaní to přece nějak našel. Tenkrát bylo u Pařízků prvni bo-ží dopustění. List hodil do ohně a vzdálenému hoehu odepsal sám. Jářku, to psaní bych ještě dnes chtěl čísti; víme, přečetl jsem ko-liček pořádně, ale myslím, takové psaní že tam sotva kde bylo. Ba-ruška se teprve později mo stá-la se všim svěčila. Žila tiše, popí-la se a starala se jen o své děti.

Brzy potom také já vrátil jsem se domů a za krátko přivedl jsem si naši matku sem do hospodář-ství. Tenkrát spatřil jsem opět Barušku, stavila se u nás někdy. Ale — ale — kdež pak byla ta rozmilá čiperka, ta růžovatá div-čice! Jak chudáček sestarála! Ví-me, Pařízek býval od jakživa tro-ehu umrupta, ale bylo to s ním stá-le horší. Huboval na ženu, na dě-ti, na sousedy, na úřady, na kněze i na Boha, huboval na celý svět, každý byl mu proti mysli. Brzy neměl v lásce nikoho kromě sebe. Stával se tuze na paty a pane, ono to tady na horách ani v lepší živ-nosti nejde!

Také k němu nikdo nepřilnul. Měli čtyři hoehy; tři musili tedy do světa na řemeslo. To u nás ji-nak není. Odeházeli lehee, nedba-li, že odeházějí také od matky. Tak mi to připadá, že mají více krve po něm. Jenom nejmladší, Vojtíšek, byl by rád šel do škol, ale starý zle se rozláteřil, sotva že Baruška se mu zmínila. "Teď by chtěl býti páněm každý, a jiný a-by se na něho dřel!" huboval. Ale že byl hoeh přece čipernější, dal ho na kupectví.

Ty děti snad věděly, jak je ma-tka má ráda, ale neopřáecy jí, jak zasloužila.

Pařízek šel brzo na výmink, a byl ještě rád, že syna oženil tak, aby se hospodářství udrželo. Lidé se ho dříve báli, ale teď nechal naříkdo, ba smáli se mu lehkdy do očí. Huboval ještě více, ale jen pro sebe nebo před ženou, věděl, že není již ničím, že nikdo na jeho slova již nedá. Tenhle mladý, ví-me, je ku podivu lakota a dostal také přináležející ženu k sobě. — Nejhubře je na tom stará matka, ta je při všem nevinná a zkouší nej-více. — Ale, ale, jak jsem se tu rozvzpudil — a doma čeká tolik práce!" dodal Strnádek a honem se odhoupal.

Stařenku Pařízkovou spatřil jsem pak leda někdy nad tlustým kručty, skloněnou nad tlustým Nebeklřčem. Za koho se modlíla? Za koho jiného než za své děti!

Až s prvým jarem opět mě na-všlívila. Omluvivši se, že mne zas přišla potrápiti, vytáhla z hluboké kapsy staré sukne své sátek pečlivě zavázaný a z něho vynda-la hrst papírů. Byly to listy všech tří synů, nedávno došlé. Dala mi je přečísti a pravila: "Bylo u nás zle, starý byl zlostí bez sebe, Co si ti dva starší tak najednou vzpo-mněli. Že prvý jsme je odstrčili — můj ty Bože, na venku, když je více dětí, to jinak nejde. Jeden dostane hospodářství, druhý jdou na řemeslo; ano, kdyby byl kapi-tál, aby se všichni mohli zakoupi-ti,

se domů a za krátko přivedl jsem si naši matku sem do hospodář-ství. Tenkrát spatřil jsem opět Barušku, stavila se u nás někdy. Ale — ale — kdež pak byla ta rozmilá čiperka, ta růžovatá div-čice! Jak chudáček sestarála! Ví-me, Pařízek býval od jakživa tro-ehu umrupta, ale bylo to s ním stá-le horší. Huboval na ženu, na dě-ti, na sousedy, na úřady, na kněze i na Boha, huboval na celý svět, každý byl mu proti mysli. Brzy neměl v lásce nikoho kromě sebe. Stával se tuze na paty a pane, ono to tady na horách ani v lepší živ-nosti nejde!

Také k němu nikdo nepřilnul. Měli čtyři hoehy; tři musili tedy do světa na řemeslo. To u nás ji-nak není. Odeházeli lehee, nedba-li, že odeházějí také od matky. Tak mi to připadá, že mají více krve po něm. Jenom nejmladší, Vojtíšek, byl by rád šel do škol, ale starý zle se rozláteřil, sotva že Baruška se mu zmínila. "Teď by chtěl býti páněm každý, a jiný a-by se na něho dřel!" huboval. Ale že byl hoeh přece čipernější, dal ho na kupectví.

Ty děti snad věděly, jak je ma-tka má ráda, ale neopřáecy jí, jak zasloužila.

Pařízek šel brzo na výmink, a byl ještě rád, že syna oženil tak, aby se hospodářství udrželo. Lidé se ho dříve báli, ale teď nechal naříkdo, ba smáli se mu lehkdy do očí. Huboval ještě více, ale jen pro sebe nebo před ženou, věděl, že není již ničím, že nikdo na jeho slova již nedá. Tenhle mladý, ví-me, je ku podivu lakota a dostal také přináležející ženu k sobě. — Nejhubře je na tom stará matka, ta je při všem nevinná a zkouší nej-více. — Ale, ale, jak jsem se tu rozvzpudil — a doma čeká tolik práce!" dodal Strnádek a honem se odhoupal.

Stařenku Pařízkovou spatřil jsem pak leda někdy nad tlustým kručty, skloněnou nad tlustým Nebeklřčem. Za koho se modlíla? Za koho jiného než za své děti!

Až s prvým jarem opět mě na-všlívila. Omluvivši se, že mne zas přišla potrápiti, vytáhla z hluboké kapsy staré sukne své sátek pečlivě zavázaný a z něho vynda-la hrst papírů. Byly to listy všech tří synů, nedávno došlé. Dala mi je přečísti a pravila: "Bylo u nás zle, starý byl zlostí bez sebe, Co si ti dva starší tak najednou vzpo-mněli. Že prvý jsme je odstrčili — můj ty Bože, na venku, když je více dětí, to jinak nejde. Jeden dostane hospodářství, druhý jdou na řemeslo; ano, kdyby byl kapi-tál, aby se všichni mohli zakoupi-ti,

ale tak! Ani nevíte, milý pane, co já zkusím! Budete tedy tak do-brý a napíšete mi zase odpovědi?"

Opět počali jsme psáti nejmlad-šímu:

Nejmilejší synáčku!

Tvé psaní jsem obdivla a tuze jsem se potěšila, že jsi, chvála Bo-hu, zdrav. Snad již toho půl ro-ku přece přečkám a Tebe opět spatřím. Jenom když Ti dává Pán Bůh pevné mysli, snad Ti to již uteče. Můj hoehu, já se mám tu-ze zle! Musím se dítit od rána do noci a nejhorské je, že mi to již tak nejde jako za mlada. Tatí-nek je čím dále tím mrzutější, ně-kdy celý svět prokleje. A k tomu ke všemu oba hoši najednou si vzpomněli, a v posledním psaní nám vyčítají, že jsme je odbyli huře, než hospodáře doma. Tatí-nek obě psaní hodil do kamen a povídal, že vícekrát nechce od nich viděti řádky. Nesmějí mu prý na oči. Hoehu zlatý, co já tak vytrpím! Vš dobře, jak jsem se lopotila, když jste byli na učení, abychom to hospodářství udrželi. Hospodář má z Vás nejvíce, to je pravda, ale to je tím, že vy-ženil. Ten výmink je, dítě trp-ká kárka. Kdybychom si některý den chtěli kapku odpočinouti, hned je zle. Ondy byl tatínek v Chrudimě na trhu, aby si koupil boty. Přišel domů trochu později a musil buditi. Kde pak, taková česta. Hospodyně mu otvírala; když jí dával dobrou noc, neod-pověděla, a sotva zašel do naší předstůlky, povídala: Celý den se toulá a večer ještě nedá spáti! Tatí-nek vletl do naší světničky, praštil uzlíkem a hnal se nad po-stel pro dvojkou. Ale v tom uvidil mě; chystala jsem se již ke spánku a modlíla jsem se na zemi u po-stele. Slyšela jsem hospodyní ven-ku a jak jsem teď tatínka spatřila hnatí se po dvojece, vyskočila jsem a třásla se jako suchý list. To ho zarazilo, snad mu mne přece bylo líto, když uviděl mé/staré ruce, jak se spínají a třesou. Nepromluvil již a uleh. Takové já mám, dítě, živobytí! A Ty mi tak malou-čko píšeš! Uvidím Te na tom světě ještě jednou? Kdyby mi Pán Bůh dal, abys Ty mi oči za-tilaš. Ale jak bude potom Tobě? O drnhých již přece vím, jak to s nimi je, ale Ty jsi ještě sám, proto mám o Tebe největší starost. Piš mi brzy, Vojtíšku, a hodně mnoho. Pán Bůh Te opatruj a zachovej ode všeho zlého. Tuhle se mi o Tobě zdálo, že jsem si Te nesla v náši s pole, a zroyna jsem slyšela, jak jsi tam výskal. Ty ča-sy jsou již dávno pryč. Líbá Te nastokrátě Tvá věrná matka.

(Pokračování)